

FÖRDJUPNING

Elstöd i Sverige och i andra europeiska länder

Sedan hösten 2021 har elpriserna i Sverige, liksom i övriga Europa, varit betydligt högre än sitt historiska genomsnitt. Under denna period har det presenterats ett antal ekonomiska stödpaket till hushåll och företag som drabbats av de höga elpriserna. I denna fördjupning beskrivs de elstöd som har betalats ut eller aviserats i Sverige, samt vilka antaganden om framtida elstöd som görs i Konjunkturinstitutets prognos. Dessutom beskrivs några exempel på stöd som vidtagits i andra europeiska länder.

BESLUTADE OCH AVISERADE ELSTÖD I SVERIGE

Flera elstöd har presenterats i Sverige sedan elpriserna började stiga kraftigt.

Under första halvåret 2022 betalades ett stöd ut till hushåll som förbrukat minst 700 kWh per månad från december 2021 till februari 2022.²⁶ Dessutom fick hushåll i elprisområde 3 och 4 som förbrukat minst 400 kWh i mars 2022 ytterligare stöd.²⁷ Ju mer ett hushåll hade förbrukat, desto mer fick det i stöd, upp till ett tak. Som mest kunde ett enskilt hushåll få 7 000 kronor. Den sammanlagda kostnaden för stöd paketet var ca 9 miljarder kronor och finansierades via statens budget.

Under hösten 2022 annonserades ett stöd paket till hushåll och företag i elprisområdena 3 och 4. Stödet baseras på elkonsumentens förbrukning under perioden oktober 2021 till september 2022. För varje förbrukat kWh får konsumenter i elprisområde 3 ett stöd om 50 öre och konsumenter i elprisområde 4 ett stöd om 79 öre.²⁸ För hushåll finns inget tak för hur stor ersättningen kan vara. Till följd av EU-regler kan ett enskilt företag dock som mest få ca 20 miljoner kronor i stöd. Detta stöd paket finansieras av de så kallade flaskhalsintäkterna som har inkommit till Svenska kraftnät på grund av de stora prisskillnaderna på el mellan elprisområdena. Hushållens del av stödet, som sammanlagt uppgår till ca 17 miljarder kronor, började betalas ut i februari 2023.²⁹ Stödet till företagen, som väntas bli ca

²⁶ Prop. 2021/22:113.

²⁷ Prop. 2021/22:199.

²⁸ Stödet per kWh (kilowattimme) har beräknats genom att ta skillnaden mellan det genomsnittliga spotpriset på el i respektive elprisområde under perioden oktober 2021 till september 2022 och ett s.k. referensvärde om 75 öre.

²⁹ Utbetalningen av dessa 17 miljarder kronor från Svenska kraftnät, via staten, till hushåll bokförs dock i det fjärde kvartalet 2022 i nationalräkenskaperna.

29 miljarder kronor, ska prövas av EU-kommissionen, och det är inte fastställt när det kommer att betalas ut.

Ytterligare ett stödpaket har annonserats, som går till hushåll i hela landet. Detta stödpaket baseras på hushållets förbrukning i november och december 2022, och väntas betalas ut under våren 2023. För varje förbrukad kWh får hushåll i elprisområde 1 och 2 ett stöd om 90 öre, hushåll i elprisområde 3 ett stöd om 126 öre och hushåll i elprisområde 4 ett stöd om 129 öre.³⁰ I detta paket täcker dock stödet endast 80 procent av förbrukningen. Sammanlagt väntas utbetalningarna uppgå till ca 9,7 miljarder kronor. Även detta paket finansieras av Svenska kraftnäts flaskhalsintäkter.

Slutligen presenterades i budgetpropositionen för 2023 ett förslag om ett riktat stöd till elintensiva företag. Förslaget har nu prövats och godkänts av EU-kommissionen. Stödet väntas innebära en sammanlagd utgift om ca 2,4 miljarder kronor.

Sammanfattningsvis har ca 9 miljarder kronor betalats ut i elstöd under 2022, medan sammanlagt ca 58 miljarder väntas betalas ut under 2023 (se tabell 14).

Tabell 14 Beslutade och aviserade elstöd i Sverige

Målgrupp	Kostnad	Finansiering	Utbetalningsår
Hushåll med elförbrukning över en viss nivå	Ca 9 mdkr	Statens budget	2022
Hushåll i elprisområde 3 och 4	Ca 17 mdkr	Svenska kraftnäts flaskhalsintäkter	2023
Företag i elprisområde 3 och 4	Ca 29 mdkr	Svenska kraftnäts flaskhalsintäkter	2023
Hushåll i hela landet	Ca 9,7 mdkr	Svenska kraftnäts flaskhalsintäkter	2023
Elintensiva företag	Ca 2,4 mdkr	Ej fastställd ¹	2023

¹ Utgiften finns med i statens budget. Dock finns finansiering av detta stöd inte med i budgetpropositionen för 2023. Det är ännu inte fastställt huruvida stödet kommer att finansieras med hjälp av flaskhalsintäkterna.

Källa: Konjunkturinstitutet.

FRAMTIDA ELSTÖD I PROGNOSEN

I Konjunkturinstitutets prognos antas att ett elstöd betalas ut även i början av 2024, finansierat av Svenska kraftnäts flaskhalsintäkter. Stödet antas uppgå till 25 miljarder kronor, jämnt fördelat mellan hushåll och företag. Eftersom det enligt EU:s regelverk endast temporärt är tillåtet att använda flaskhalsintäkter till

³⁰ Stödet per kWh har beräknats på samma sätt som i stödpaketet till hushåll och företag i elprisområdena 3 och 4. I stödpaketet till hushåll i hela landet kan ett hushåll inte få stöd för en större förbrukning än 18 000 kWh.

elstöd för hushåll och företag antas inga elstöd från Svenska kraftnät betalas ut åren efter 2024.³¹

STÖD FÖR HÖGA ENERGIPRISER I ANDRA EUROPEISKA LÄNDER

Det har vidtagits olika typer av åtgärder runt om i Europa för att mildra konsekvenserna för hushåll och företag av de höga energipriserna. Åtgärderna skiljer sig åt i både utformning och omfattning. I vissa länder har stöden främst riktats mot de hushåll och företag som påverkats mest av energiprisökningarna medan andra länder har valt att introducera stöd av mer generell karaktär som exempelvis skattesänkningar eller olika typer av pristak. Det är svårt att ge en heltäckande bild av storleken på energiprisstöden i de olika länderna. En av anledningarna är att det inte alltid är självklart vad som bör betraktas som stöd för just höga energipriser och vad som bör betraktas som stöd för höga priser i allmänhet. I de flesta europeiska länderna är det dessutom vanligare med gasuppvärmda bostäder än i Sverige och många stödåtgärder har därför utformats för att skydda hushållen mot höga priser på både naturgas och el. Vissa länder, däribland Tyskland, har valt att tillämpa pristak på en given mängd gas- och elförbrukning för att mildra effekterna av de höga energipriserna och samtidigt bevara incitamenten till energibesparande åtgärder. I Frankrike har staten i stället begränsat hur snabbt gas- och elpriserna för hushåll och företag tillåts stiga, medan Spanien och Portugal sedan en tid tillbaka subventionerar fossila kraftverk i syfte att minska produktionskostnaderna för el. Flera länder i Europa, bland annat Tyskland, Frankrike, Italien och Danmark, har under förra året valt att betala ut riktade engångsbelopp till hushåll med låga inkomster eller till dem vars uppvärmningskostnader påverkats mest av de höga energipriserna. I Danmark och Finland har skatten på el sänkts samtidigt som hushåll och företag har möjlighet att skjuta upp betalningstiderna för elräkningarna.

³¹ Enligt EU:s krisförordning (Rådets förordning 2022/1854) får bara flaskhalsintäkter som kommit in senast 31 december 2023 användas till direktutbetalningar till elkonsumenter.